

Magdalena Janowska

Kierownik naukowy doktor nauk humanistycznych Bartłomiej Kotowski
Uniwersytet Rzeszowski, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie

**THE PROBLEMS OF YOUTH SELF-REALIZATION IN THE MODERN SOCIETY
(PROBLEMY SAMOREALIZACJI MŁODZIEŻY W SPOŁECZEŃSTWIE
NOWOCZESNYM)**

Świat realny, będący dotychczas punktem odniesienia dla żyjących w nim jednostek, w XX w. rozszerzył się o esencję współczesności, jaką jest cyberprzestrzeń. W związku z tym, prawidłowy rozwój człowieka (poznawczy, moralny) został wystawiony na spektrum nowych zagrożeń. Główny problem stojący za nimi skumulowany jest w specyfice VR, którą jest wąska granica pomiędzy jej dobrodziejstwami - nieograniczonymi zasobami wiedzy, możliwością samorozwoju, nawiązania kontaktu z wcześniej niedostępnymi organizacjami, osobami- a przekleństwami- niebezpieczeństwem uzależnienia od napływu informacji (ang. *fear of missing out*), porównaniami społecznymi, negatywnym wpływem innych użytkowników na jaźń odzwierciedloną, wartości i przejawiane postawy. Wpływ ery internetu potwierdzają wyniki standaryzacji Testu Uzdolnień Szkolnych J. R. Flynna (1984), wykazujące wzrost zdolności wykonywania zadań szybkościowych (ang. *speeded tasks*) i spadek w zadaniach werbalnych¹. Oznacza to większą łatwość i zaradność młodego pokolenia w wyszukiwaniu informacji, ale mniejszą w zakresie rzeczowego opracowania materiału, na rzecz spadku refleksyjności, pozbawienia się szansy przeżycia osobistego kontaktu z książką, odbycia pełnej rozmowy z drugą osobą bez wysyłania w tym czasie tweeta. Wybór krótszej, bezwysiłkowej drogi osiągnięcia chociażby małego celu, pozbawia człowieka doświadczeń towarzyszących, ale jednocześnie kluczowych dla jego rozwoju. Podobnie jest w przypadku ucznia, który nie zrozumie mechanizmu rachunku prawdopodobieństwa, ale ściągnie poprawny wynik od kolegi – osiągają finalnie ten sam rezultat, ale jeden z nich uniemożliwia sobie wykorzystanie bezcennej szansy ćwiczenia swoich zdolności, wykorzystania własnych możliwości.

Niepodjęcie się samorealizacji (samoaktualizacji), którą K. Goldstein określa jako *nadrzędny motyw sterujący ludzką aktywnością, zorientowany na spełnienie możliwości i urzeczywistnienie*

¹ Trempała, J., (2002), *Rozwój poznawczy*, W: B. Harwas-Napierała i J. Trempała, *Psychologia rozwoju człowieka*, t.3, *Rozwój funkcji psychicznych*, Warszawa, PWN, s.19.

*osobistego potencjału jednostki*² jest zjawiskiem powszechnym dla XXI wieku. Pojęcie to wykorzystał również A. Maslow jako wymiar najwyższej potrzeby towarzyszącej ludzkiej egzystencji. Trudno się z tym nie zgodzić, biorąc pod uwagę możliwości jakie drzemią w ludzkim umyśle za sprawą niespotykanego u innych żyjących obecnie istot poziomu rozwoju struktur mózgu, a w szczególności kory przedczołowej (ang. *prefrontal cortex*). Wewnętrzny potencjał wymaga odkrycia, odpowiedzi na pytania: „jaki mogę być?”, „co mogę w sobie rozwinąć?”, dobrego samopoznania i rozpoznania załączków umiejętności, talentów, cech, które jednostka może pielęgnować. Jednakże nie wydaje się to rzeczą łatwą dla ludzi młodych, żyjących w Ukrainie jak i w Polsce w erze nowoczesności. Wyzwaniem jest prawdziwie i bez skrępowania oddzielenie, siebie (swojego „ja”) i swojego potencjału od gotowych wzorców stylu życia prezentowanych, między innymi, w mediach oraz niewypowiedzianego głośno nacisku społecznego aby „być takim jacy chcą być wszyscy” (np. pięknym, bogatym, modnym, spełnionym). W społeczeństwie indywidualistycznym wydaje się to bardziej możliwe do zrealizowania z uwagi na większe znaczenie poszczególnych jednostek i mniejszy wpływ „odgórnych” zasad, ale nawet wtedy pozostaje wpływ lokalny i wirtualny. W krajach Europy Środkowo-Wschodniej problemy z samorealizacją sięgają obszarów obecnych w życiu młodzieży większości świata.

Poprzednie pokolenia nie miały możliwości doświadczenia dystraktorów, za jakie uchodzą VR oraz silny, wszechogarniający rozwój technologiczny i cywilizacyjny. Są one jednocześnie źródłem wszechstronnego rozwoju i możliwości, ale także trudności młodzieży z odkryciem w sobie potencjału, gdy są niewłaściwie i przesadnie wykorzystywane. Nawet gdy udaje się rozpocząć samorealizację, to gubi się ona w lęku przed negatywną oceną swoich starań, destruktywnej rywalizacji i oczekiwaniach, co do siebie, wynikających z wpływów dorastania w tzw. nowoczesności. Z drugiej strony osoby spełniające się na poziomie globalnym w sporcie czy nauce uważane i stygmatyzowane są jako wybitne i niepowtarzalne. Zauważmy jednak, że nie zawsze ich postawa życiowa jest motywacją do samoaktualizacji siebie i działania, bowiem, częściej prowadzi do pustego podziwu i w konsekwencji do obniżenia własnej samooceny.

Codzienne afirmacje typu: „Jestem ważny, mój głos się liczy, jeśli chcę mogę się rozwijać”, mogłyby przynieść skutek, gdyby aktywna odpowiedzialność za swoje losy, z pozytywną wizją przyszłościową, była postawą powszechną. Zatem, czy jest to skutek niedostatecznego w tym zakresie wychowania, systemu szkolnictwa przyporządkowującego dzieci do klas wedle wieku, a nie ich zdolności, konformizmu wobec zasad i traktowaniu go jako pożądanej cechy, dojrzewania w grupie rówieśniczej, która wkracza w swoich relacjach poza sferę ponadrzeczywistą i korzysta nadmiernie z uproszczonych form myślenia? Tak naprawdę, w mojej ocenie, nie ma to większego znaczenia, bo

² Janowska, J., (2000), *Samoaktualizacja w teorii i praktyce kształcenia nauczycieli*, Lublin, Wydawnictwo UMCS, s.15.

wzajemne nakładanie się wskazanych i podobnych im wpływów otoczenia społeczeństwa informacyjnego (określanego w socjologii jako ponowoczesne/ ang. *postmodern society*), doprowadza do pogłębiania kontrastu między tym kim jest „ja”, a tym kim pragnie zostać. Jednostka często też sama przyczynia się, marnując naturalny potencjał ludzki, do zaprzestania lub niepodejmowania wysiłku w aktywną wędrówkę na drodze samorealizacji. Rodzi to w adolescencji poczucie niezrozumienia, izolacji, bezowocności oraz niedopasowania, które mogą przynieść skutek w postaci wyuczonej bezradności. M. Seligman twierdził, że bezradność *jest stanem wyuczonym, wytworzonym przez narażenie na szkodliwe, nieprzyjemne sytuacje i bodźce, których nie można uniknąć lub od których nie da się uciec*³. Niesprzyjające otoczenie jest głównym czynnikiem niepowodzenia samorozwoju, gdy hamuje szanse stojące przed jego członkami, gdy nie czują się oni znaczący i nie wnoszą wkładu w powodzenie przedsięwzięcia. Skłania to ich do zaprzestania aktywności, gdyż sądzą, że nie mają oni wpływu na kształtowanie swojego środowiska i siebie (swojego „ja”).

Młody człowiek Ukrainiec, czy Polak, chcąc poczuć się spełnionym, spójnym i zharmonizowanym musi zatem samodzielnie podejmować korzystne dlań decyzje, eksperymentować, po to, aby znaleźć swoje powołanie. Proces ten wymaga poświęcenia nakładów czasu i zapewne naraża na większy dyskomfort jednostki, niż w przypadku, gdy ta pozostaje bierna, ale, co istotne, może przynieść poczucie szczęścia rozumianego jako emocja, która jest „celem dążeń ludzkich”⁴ i wynika ze starania i rozwijania siebie każdego dnia.

LITERATURA:

1. Trempała, J. (2002), *Rozwój poznawczy*, W: B. Harwas-Napierała i J. Trempała, *Psychologia rozwoju człowieka*, t.3, *Rozwój funkcji psychicznych*, Warszawa: PWN.
2. Janowska, J., (2000), *Samoaktualizacja w teorii i praktyce kształcenia nauczycieli*, Lublin: Wydawnictwo UMCS.
3. Reber, A. S., (1985), *Dictionary of Psychology*, London: Penguin Books.
4. <http://pedagogikaspecjalna.tripod.com/notes/helplessness.html>. [08.04.2019].
5. Kaja, B. M., (2012), *Humanistyczny Model Wspomagania Rozwoju poprzez zrozumienie świata życia człowieka*, W: *Psychologia Rozwojowa*, t.17, nr 4.
6. Kotowski, B., (2017), *Popkulturowy All inclusive. Socjologiczno-antropologiczny szkic o szczęściu. Słowiańskie szczęście pop*, Warszawa.

³ Reber, A.S., (1985), *Dictionary of Psychology*, London: Penguin Books, s.319.

⁴ Kotowski, B., (2017), *Popkulturowy All inclusive. Socjologiczno-antropologiczny szkic o szczęściu. Słowiańskie szczęście pop*, Warszawa, s.55.